

ASPECTE CONTROVERSATE PRIVIND DENUNȚUL CA MOD DE SESIZARE A ORGANULUI DE URMĂRIRÉ PENALĂ

Asist. univ. dr. av. Ioana PĂCURARIU

Abstract

The complaint is a main notification addressed to the criminal investigation body, without which a criminal trial cannot be initiated.

The work exposes the controversial issues, consisting of: what is the nature of the denunciation; what requirements must the content of the notification meet in order to be considered valid; who can be the owner of the notification; explains what constitutes the optional nature of filing a complaint and sets out exhaustively what are the exceptions that oblige to file it; answers the question of whether excessive formality is necessary for a notification to be considered a denunciation and shows how the criminal investigation body proceeds when examining this notification.

In this article, I have presented the view of the doctrine, examples of criminal cases from judicial practice, as well as personal opinions regarding the problems raised by this type of notification.

Keywords: *the denunciation, controversial aspects, content, the whistleblower, the nature of the denunciation.*

I. Aspecte introductive

Codul de procedură penală indică, în articolul 288, care sunt modurile de sesizare ale organelor de urmărire penală, respectiv: plângerea, denunțul, actele încheiate de alte organe de constatare prevăzute de lege, sesizarea din oficiu, plângerea prealabilă, sesizarea formulată de persoana prevăzută de lege, autorizarea organului prevăzut de lege și sesizarea comandantului doar în cazurile expres prevăzute de lege.

Rolul sesizărilor este fundamental în declanșarea procesului penal întrucât în lipsa lor nu poate exista un proces penal și au menirea de a încunoștința organul de urmărire penală că s-a comis o infracțiune.

Pentru ca o sesizare să determine organul de urmărire penală să declanșeze procesul penal prin începerea urmăririi penale *in rem*, aceasta trebuie să treacă prin trei filtre, respectiv: organul de urmărire penală sesizat să fie competent; sesizarea să îndeplinească condițiile de admisibilitate și să nu fie incidente impedimentele

care împiedică punerea în mișcare sau exercitarea acțiunii penale prevăzută de art. 16 alin. (1) C. proc. pen.

Denunțul este un mod de sesizare a organului de urmărire penală (organ de cercetare penală sau procuror), iar potrivit alin. (1) al art. 290 C. proc. pen. constă în încunoștințarea făcută de către o persoană fizică sau juridică despre săvârșirea unei infracțiuni.

Acest mod de sesizare se diferențiază față de plângerea penală și plângerea prealabilă, prin faptul că denunțatorul nu are calitatea de subiect pasiv a infracțiunii sau din punct de vedere al dreptului procesual penal, de persoană vătămată care a suferit o vătămare directă sau indirectă de pe urma activității infracționale a făptuitorului.

Denunțatorul este un participant la procesul penal, care nu are aptitudinea de a participa în calitate de parte sau ca subiect procesual principal, ci acesta va figura în proces în calitate de martor, având statutul de subiect procesual secundar, de a cărei implicare depinde realizarea unei justiții echilibrate și eficiente.

II. Aspecte controversate

II.1. Care este natura denunțului? Este un mijloc de probă?

Denunțul nu constituie un mijloc de probă, alături de plângerea penală, plângerea prealabilă și procesul-verbal de sesizare din oficiu, ci o sesizare adresată organului de urmărire penală.

În schimb, înscrisurile atașate denunțului constituie mijloace de probă, chiar și dacă denunțul este anonim.

Referitor la enunțul anterior, dorim să expunem un exemplu din practica judiciară, constând într-o cauză penală¹, care ne conduce la concluzia că indiferent dacă denunțul este anonim, acesta este în măsură să conducă la sesizarea din oficiu a organului de urmărire penală, iar înscrisurile atașate acestuia constituie mijloace de probă.

În acest sens, instanța supremă a arătat că în ceea ce privește efectele juridice ale denunțului din 24.09.2014, prin încheierea penală a judecătorului de cameră preliminară din cadrul Curții de Apel Târgu Mureș acesta nu a fost anulat, nici măcar implicit.

Pentru neîndeplinirea cerințelor legale de formă, înscrisul intitulat „denunț” a fost lipsit de efectele specifice unui asemenea mod de sesizare sub aspect procedural.

¹ Dec. pen. nr. 691/2022 din 21.12.2022, Î.C.C.J., sursa www.sintact.ro, preluată de pe www.rolii.ro.

Persoana ce l-a semnat și expediat prin poștă neputând fi identificată, s-a constatat că denunțul are un caracter inform, nemaiputând fi apt să stea la baza începerii urmăririi penale în cauză.

Altfel spus, chiar dacă forma ce a îmbrăcat din punct de vedere procedural informația ce a ajuns la cunoștința organului judiciar nu a fost una conformă legii procesual penale, datele și informațiile rămân relevante pentru organul judiciar, ce s-a și sesizat din oficiu cu privire la aceste fapte.

Aceasta a fost și opinia instanței de control judiciar în procedura camerei preliminare, ce a sancționat exclusiv efectele procedurale ale unui asemenea denunț inform, fără a-i afecta substanța, conținutul concret al informației cuprinse în el.

Astfel, data la care organele judiciare au luat la cunoștință despre săvârșirea infracțiunii este cea la care s-a înregistrat denunțul inform (sesizarea anonimă) la organul judiciar, indiferent de forma procedurală sub care informația a fost prezentată și, apoi, folosită.

Sesizarea anonimă a fost însoțită, în anexă, de o copie a scrisorii de acceptare a cererii de finanțare, secțiunea II, emisă de ADR Centru, cu ștampila cu numărul și data înregistrării. S-au creat, astfel, premisele veridicității celor consemnate în denunțul anonim, informațiile cuprinse în cele două înscrisuri conturând o situație de fapt cu caracter infracțional, ce a ajuns la cunoștința organului judiciar la data de 24.09.2014.

În ceea ce privește momentul descoperirii faptei de care a fost acuzat inculpatul, s-a considerat că acesta este situat la data de 24.09.2014, când a fost adusă la cunoștința organului judiciar. Dat fiind și înscrisul ce însoțea denunțul anonim, s-a apreciat ca fiind evident că fapta sa a fost cunoscută, cel mai târziu la aceeași dată, și de alte persoane, nu numai de organul judiciar.

Doctrinar², s-a stabilit că prin descoperirea faptei se înțelege cunoașterea acesteia și de către alte persoane, nu numai de autorități. Or, în speță, descoperirea faptei s-a realizat atât prin aducerea ei la cunoștința organului judiciar la 24.09.2014, cât și prin cunoașterea ei de către alte persoane (incluzând aici și denunțătorul, chiar rămas anonim).

II.2. Cerințe privind conținutul denunțului

Denunțul are un conținut similar cu al plângerii și trebuie să cuprindă următoarele elemente:

- numele, prenumele, codul numeric personal, calitatea și domiciliul petiționarului ori, pentru persoane juridice, denumirea, sediul, codul unic de înregistrare, codul de identificare fiscală, numărul de înmatriculare în registrul comerțului sau de înscriere în registrul persoanelor juridice și contul bancar;

² M. Udroui, *Drept penal. Partea generală*, Ed. C.H. Beck, 2020, București, pp. 284, 285.

- indicarea reprezentantului legal ori convențional;
- descrierea faptei care formează obiectul sesizării;
- indicarea făptuitorului și a mijloacelor de probă, dacă sunt cunoscute.

Acest act de sesizare poate fi formulat în scris sau oral. În cazul în care este făcut în scris, denunțul trebuie semnat de către persoana care încunoștințează despre săvârșirea unei infracțiuni. Denunțul făcut oral se consemnează într-un proces-verbal de către organul în fața căruia a fost făcut.

Denunțul în formă electronică îndeplinește condițiile de formă numai dacă este certificată prin semnătură electronică, în conformitate cu prevederile legale.

În legătură cu neregulile care vizează conținutul denunțului, înțelegem să exemplificăm cu o cauză penală³ având ca obiect infracțiunile de luare de mită și fals intelectual, ambele comise în formă continuată, în cadrul căreia în procedura camerei preliminare au fost invocate cereri și excepții cu privire la două denunțuri. Primul a fost formulat prin telefon, iar al doilea a fost transmis prin email.

Judecătorii de cameră preliminară au constatat că denunțurile nu sunt informe, deoarece au fost identificate persoanele care au formulat acele denunțuri și prin urmare, nu este nicio vătămare pe care să o fi suferit inculpata. Mai mult, denunțurile nu se referă la fapte fictive.

În concret, referitor la primul denunț, inculpata a solicitat constatarea nulității relative și excluderea de la dosarul cauzei a procesului-verbal de consemnare a denunțului oral din data de 15.09.2021, a ordonanței de începere a urmăririi penale *in rem* din data de 16.09.2021 și a ordonanței de reunire cu dosarul nr. ###/P/2021, respectiv a punctului 36 din rechizitoriu, privitor la infracțiunea de luare de mită de la martora născută în anul 1967, având în vedere că sesizarea nu îndeplinește condițiile prevăzute la art. 290 raportat la art. 289 Cod procedură penală.

Denunțul formulat telefonic nu îndeplinește condițiile legale întrucât persoana titulară nu poate fi identificată cu un act de identitate, condiție în care sesizarea organelor de urmărire penală, precum și începerea urmăririi penale, iar ulterior conexarea dispusă în cauză sunt lovite de nulitate relativă astfel că se impune și excluderea punctului 36 din rechizitoriu, întemeiat pe acest denunț.

Cu privire la această critică, judecătorul de cameră preliminară a arătat că în procesul-verbal de consemnare a denunțului oral întocmit la data de 15.09.2021 se consemnează faptul că, la data de 14.09.2021, un ofițer de poliție judiciară s-a deplasat la domiciliul martorei, pentru a fi citată în calitate de martor. La domiciliul acesteia, a fost identificat soțul martorei, care a informat despre faptul că soția este plecată în străinătate. S-a mai consemnat că, la data de 15.09.2021, ofițerul de poliție judiciară a fost contactat telefonic de către martoră, care a fost informată că a fost căutată în ziua precedentă la domiciliu. În această împrejurare, martora a relatat actul material din 20.07.2021, când la sediul Spitalului de Psihiatrie Cavnic ar fi remis inculpatei suma de 150 lei, fără a i se pretinde acest lucru.

³ Înch. pen. nr. 8942/31.05.2022, C. Ap. Cluj, sursa www.sintact.ro, preluată de pe www.rolii.ro.

Or, în atare condiții, s-a constatat că organele de urmărire penală au procedat în prealabil la căutarea martorei la domiciliu, unde au discutat cu soțul acesteia, după care, în ziua următoare, au discutat cu martora telefonic și au întocmit procesul-verbal de consemnare a denunțului.

Din acest punct de vedere, nu a putut fi pusă la îndoială în niciun fel identitatea martorei care a formulat denunțul, acesta din urmă răspunzând exigențelor statuate prin dispozițiile art. 290 Cod procedură penală.

Astfel, în cauză nu s-a putut discuta de un denunț formulat de către o persoană anonimă sau în legătură cu care există suspiciuni serioase cu privire la identitatea acesteia.

În concluzie, atât denunțul consemnat în proces-verbal, cât și actele subsecvente acestuia nu sunt afectate de neregularități care să reclame aplicarea efectelor nulității relative.

În legătură cu al doilea denunț, inculpata a solicitat constatarea nulității relative și excluderea de la dosarul cauzei a sesizării transmise prin e-mail de către martor, a ordonanței de începere a urmăririi penale *in rem* din data de 24.09.2021 și a ordonanței de reunire cu dosarul, respectiv a punctului 62 din rechizitoriu, dat fiind faptul că denunțul nu îndeplinește prevederile art. 290 raportat la art. 289 Cod procedură penală.

Denunțul transmis electronic nu este semnat, astfel că nu îndeplinește condițiile procedurale, nefiind posibilă identificarea persoanei care a formulat denunțul.

Cu privire la această critică, judecătorul de cameră preliminară a arătat că la fila 141 din volumul IV, dosar urmărire penală, este înregistrat cu data de 24.09.2021 denunțul formulat de martor prin e-mail, în care sunt indicate toate datele sale personale, respectiv C.N.P., data și locul nașterii, adresa de domiciliu, precum și reședința din Italia.

În cuprinsul denunțului, martorul arată că la sediul Spitalului de Psihiatrie din Cavnic i-ar fi remis inculpatei suma de 200 euro, în legătură cu tratamentul medical acordat soției sale.

Este adevărat că potrivit art. 290 raportat la art. 289 alin. (5) Cod de procedură penală, denunțul în formă electronică îndeplinește condițiile de formă numai dacă este certificat prin semnătură electronică, în conformitate cu prevederile legale.

Cu toate acestea, în procesul-verbal întocmit la data de 28.09.2021 de către ofițerul de poliție judiciară, se consemnează faptul că a fost verificat registrul de internări/externări psihiatrie, iar la poziția 963 a fost identificată pacienta, cu toate datele personale, soția martorului.

Din punct de vedere strict formal, respectiv din perspectiva stabilirii cu certitudine a realității datelor personale și identității martorului denunțător, nu sunt elemente susceptibile să conducă la ideea că acest denunț a fost formulat de către o persoană anonimă sau în legătură cu care există suspiciuni serioase cu privire la identitatea acesteia.

În concluzie, atât denunțul transmis electronic, cât și actele subsecvente acestuia nu sunt afectate de neregularități care să reclame aplicarea efectelor nulității relative.

Împotriva încheierii judecătorului de cameră preliminară a formulat contestație inculpata.

Contestația inculpatei a fost respinsă, iar potrivit Curții de Apel, cu privire la denunțul telefonic făcut de către martoră și cel trimis prin e-mail de către martor, judecătorii de cameră preliminară rețin mai întâi că denunțul este o modalitate de sesizare a organelor judiciare despre săvârșirea unei infracțiuni. Legea procesuală prevede care sunt condițiile pe care trebuie să le îndeplinească denunțul în raport de modalitățile de comunicare, pentru a putea fi identificată persoana care formulează denunțul; această din urmă împrejurare reprezintă relevanță atât pentru a asigura verosimilitatea datelor oferite, cât și pentru a putea fi solicitate lămuriri de la persoana care pretinde că are cunoștință despre săvârșirea unei infracțiuni. Cele două denunțuri nu au îndeplinit toate condițiile de formă prevăzute de art. 289 și 290 din C. proc. pen., dar au conținut suficiente date pentru completarea lor prin minime investigații consemnate în procese verbale; de altfel, denunțurile nu au avut caracter anonim și nu s-au referit la împrejurări de fapt care să nu poată fi înțelese sau verificate imediat, motive pentru care organele de urmărire penală trebuiau să efectueze minimele investigații pentru complinirea lipsurilor, care, astfel, nu au avut caracter de impediment.

La fel ca în cazul plângerii penale, încadrarea juridică greșită dată faptei nu are nicio influență asupra valabilității denunțului, de exemplu, X denunță că a văzut comiterea unei infracțiuni de furt, în schimb organul de urmărire penală constată că s-a comis o infracțiune de tâlhărie.

II.3. Caracterul denunțului

Cu toate că formularea denunțului este civică și facultativă, în sensul că îl poate formula orice persoană în mod voluntar, denunțarea fiind un drept, nu o obligație juridică⁴, există unele cazuri expres prevăzute de Codul penal în care nedenunțarea constituie infracțiune, cum ar fi, de exemplu:

- infracțiunea de nedenunțare prevăzută de art. 266 alin. (1) C. pen., care constă în omisiunea de a înștiința de îndată autoritățile despre săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală contra vieții sau care a avut ca urmare moartea unei persoane;

- constituie infracțiunea de nedenunțare, potrivit alin. (1¹) al art. 266 C. pen. și fapta persoanei care, luând cunoștință de comiterea unei fapte prevăzute de legea

⁴ N. Volonciu, A.S. Uzlaşu (coord.), V. Văduva, *Noul Cod de procedură penală comentat*, Ed. Hamangiu, București, 2014, p. 725.

penală, de trafic și exploatare a persoanelor vulnerabile ori contra libertății și integrității sexuale, săvârșite față de un minor, nu înștiințează de îndată autoritățile;

- infracțiunea de omisiune a sesizării prevăzută de art. 267 C. pen., care vizează situația în care funcționarul public ia la cunoștință despre săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală în legătură cu serviciul în cadrul căruia își îndeplinește sarcinile, omite sesizarea de îndată a organelor de urmărire penală. În acest caz constituie infracțiune potrivit art. 267 alin. (2) C. pen. și fapta similară săvârșită din culpă;

- infracțiunea prevăzută de art. 410 C. pen. care constă în omisiunea de a denunța de îndată săvârșirea vreuneia dintre infracțiunile contra securității naționale prevăzute în art. 394-397, art. 399-403 și art. 406-409 C. pen.

II.4. Titularul denunțului

Acest act de sesizare se poate face numai personal, fiind exclusă formularea sa prin mandat. În cazul în care organul de urmărire penală primește un denunț anonim, acesta, după ce verifică veridicitatea sa, se poate sesiza din oficiu.

Pentru persoana lipsită de capacitatea de exercițiu, denunțul se face de reprezentantul său legal. Persoana cu capacitate de exercițiu restrânsă poate face denunț cu încuviințarea persoanelor prevăzute de legea civilă.

În cazul în care făptuitorul este persoana care reprezintă legal sau încuviințează actele denunțătorului, sesizarea organelor de urmărire penală se face din oficiu.

Orice persoană poate să formuleze un denunț, însă în unele situații denunțul poate să fie formulat chiar de către făptuitor, ipoteza autodenunțului, acesta urmând a beneficia de o cauză de nepedepsire sau de reducere a pedepsei, de exemplu, potrivit art. 290 alin. (3) C. pen., mituitorul nu se pedepsește dacă denunță autorității fapta mai înainte ca organul de urmărire penală să fi fost sesizat pentru acea infracțiune.

Totodată, un exemplu de reducere a limitelor pedepsei la jumătate în cazul formulării unui denunț îl constituie dispozițiile art. 15 din Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, potrivit căruia, cel care a comis una dintre infracțiunile prevăzute la art. 2-9, iar în timpul urmăririi penale denunță și facilitează identificarea și tragerea la răspundere penală a altor persoane care au săvârșit infracțiuni legate de droguri beneficiază de reducerea la jumătate a limitelor pedepsei prevăzute de lege.

Referitor la acest caz de reducere a pedepsei, înțelegem să exemplificăm cu o cauză penală⁵ în cadrul căreia inculpatul nu a beneficiat de această reducere deoarece denunțurile formulate nu au îndeplinit cumulativ condițiile solicitate de

⁵ Dec. nr. RJ 8645e7352/2023 din 27.03.2023, C. Ap. Pitești, sursa www.sintact.ro, preluată de pe www.rolii.ro.

art. 15 din Legea nr. 143/2000. În respectiva cauză, având ca obiect infracțiunile de trafic intern de droguri de mare risc în formă continuată, trafic intern de droguri de mare risc și trafic internațional de droguri de mare risc, s-a solicitat de către apărătorul inculpatului să fie reținute în favoarea acestuia și dispozițiile art. 15 din Legea nr. 143/2000, în raport de denunțurile pe care acesta le-a formulat în cursul urmăririi penale, apreciind că, deși în cazul tuturor denunțurilor s-a transmis adresă către instanță, că se efectuează cercetări și că s-a început urmărirea penală *in rem*, nu i se poate totuși imputa inculpatului faptul că organul de urmărire penală nu înțelege să efectueze urmărirea corespunzătoare, fiind vorba de denunțuri formulate în anul 2021 și la începutul anului 2022.

Instanța de fond a reținut că dispozițiile art. 15 din Legea nr. 143/2000 reglementează o cauză specială de reducere a pedepsei, însă, astfel cum rezultă din conținutul acestora, pentru ca aceasta să poată fi reținută se impune îndeplinirea cumulativă a următoarelor condiții: este necesar atât ca persoana care a comis una dintre infracțiunile prevăzute la art. 2-9, să formuleze un denunț în timpul urmăririi penale privind persoane care au săvârșit infracțiuni legate de droguri, cât și să faciliteze identificarea și tragerea la răspundere penală a persoanelor indicate în denunț care au săvârșit infracțiuni legate de droguri.

Or, din relațiile comunicate la dosarul cauzei de către Parchetul de pe lângă ÎCCJ - DIICOT - Structura Centrală, rezultă că 2 dintre denunțurile formulate de către inculpat, înregistrate pe rolul acestei unități de parchet, au fost formulate în timpul efectuării urmăririi penale în cauza de față, însă nu au facilitat identificarea și tragerea la răspundere penală a persoanelor indicate în denunț, cercetările în cauzele respective efectuându-se *in rem*. În ce privește celelalte denunțuri formulate de inculpat, instanța de fond a constatat că acestea au fost formulate după trimiterea în judecată a inculpatului în prezenta cauză (22.02.2022) și nu în timpul urmăririi penale, așa cum prevăd dispozițiile legale ale art. 15 din Legea nr. 143/2000.

Astfel cum a reținut și Curtea Constituțională a României în decizia din 9 martie 2021 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 15 din Legea nr. 143/2000, în paragraful nr. 23, „Momentul realizării denunțului este de esență considerentelor de politică penală avute în vedere de legiuitor la acordarea beneficiului reducerii pedepsei”. În considerarea gravității infracțiunilor prevăzute de lege, legiuitorul a pus în balanță interesele concurente și a ales să ofere posibilitatea aplicării unei pedepse mai blânde persoanei care a comis o astfel de infracțiune, dar care alege în faza de urmărire penală să dea declarații și să faciliteze astfel identificarea și tragerea la răspundere penală a altor persoane care au săvârșit infracțiuni legate de droguri. Fiind recompensată astfel o atitudine pozitivă, de cooperare, în scopul aflării adevărului încă din prima fază a procesului penal, în considerarea importanței descoperirii cât mai rapide a persoanelor care au săvârșit infracțiuni.

În raport de cele constatate, instanța de fond a apreciat că nu pot fi reținute în favoarea inculpatului în prezenta cauză, dispozițiilor art. 15 din Legea nr. 143/2000, nefiind îndeplinite condițiile cumulativ prevăzute de acest text de lege.

Împotriva sentinței de condamnare, inculpatul a declarat apel și cu privire la acest aspect.

Curtea de apel, a constatat că apelul inculpatului nu este fondat și a învederat că DIICOT – Structura centrală – a comunicat răspunsurile solicitate prin adrese, în care sunt menționate denunțurile formulate de către inculpat, cu precizarea că în unele cauze se efectuează cercetări *in rem*, iar în altele s-a dispus clasarea.

În consecință, întrucât denunțurile formulate de inculpat nu s-au materializat în sensul dispozițiilor legale incidente în materie, acesta nu poate beneficia de cauza legală de reducere a pedepsei reglementată de dispozițiile art. 15 din Legea nr. 143/2000.

Într-o altă cauză⁶ din practica judiciară, referitor la beneficiul art. 15 din Legea nr. 143/2000, instanța a arătat că având în vedere situația inculpaților aflați sub măsuri preventive de mai mult timp, precum și faptul că cea mai mare parte din aceștia au solicitat judecarea în procedura simplificată a vinovăției, de asemenea, nu a putut fi luată în considerare apărarea avocatului ales al inculpatului privind valorificarea unor eventuale denunțuri făcute de către inculpați, denunțuri care se pot afla în lucru mult timp de aici încolo la parchet, dar care pot fi valorificate, în caz de confirmare și ulterior pronunțării prezentei sentințe penale, chiar și în apel, dar și după rămânerea definitivă a cauzei penale, pe baza contestației la executare, potrivit art. 598 Cod procedură penală, așadar în faza de executare a hotărârii judecătorești.

Mandatarul sau rudele apropiate nu pot formula un denunț în numele unei alte persoane. Aceste persoane pot formula un denunț în nume propriu în măsura în care intenționează să sesizeze organele de urmărire penală cu privire la săvârșirea unei infracțiuni⁷.

De regulă, orice persoană poate face un denunț. Singura condiție este ca denunțatorul să nu fie persoana vătămată prin infracțiune sau reprezentantul său legal ori un substituit procesual al său, deoarece în această situație, sesizarea va constitui o plângere, și nu un denunț⁸.

În cazul în care denunțul este întocmit de către o persoană care locuiește pe teritoriul României, cetățean român, străin sau persoană fără cetățenie, și prin aceasta se sesizează săvârșirea unei infracțiuni pe teritoriul unui alt stat membru al Uniunii Europene, organul judiciar este obligat să primească denunțul și să îl

⁶ Sent. nr. RJ 72d828dge/2022 din 14.02.2022, Trib. Brăila, sursa www.sintact.ro, preluată de pe www.rolii.ro.

⁷ M. Udriou (coord.), M. Balancea, *Codul de procedură penală, Comentariu pe articole*, Ed. C.H. Beck, București, 2015, p. 835.

⁸ N. Volonciu, A.S. Uzlău (coord.), V. Văduva, *op. cit.*, p. 726.

transmită organului competent din țara pe teritoriul căreia a fost comisă infracțiunea. Regulile privind cooperarea judiciară în materie penală se aplică în mod corespunzător.

Denunțatorul nu este parte sau subiect procesual principal în procesul penal, ci va participa în calitate de martor.

Dacă petiționarul dă dovadă de rea-credință și întocmește un denunț în care reclamă săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală ori în legătură cu săvârșirea unei asemenea fapte de către o anumită persoană cunoscând că aceasta este nereală, pretinsul denunțator va fi tras la răspundere penală pentru comiterea infracțiunii de inducere în eroare a organelor judiciare, prevăzute de art. 268 C. pen.

Referitor la alineatul anterior, înțelegem să exemplificăm contrariul, printr-o cauză⁹ aflată pe rolul Curții de Apel Bacău, având ca obiect infracțiunile de delapidare și instigare la fals intelectual, în care inculpata în apărare a invocat că cei doi denunțatori care s-au și autodenunțat, au dat dovadă de rea-credință, susținând acuzațiile nereale, nefondate, denigratoare și calomnioase. Din analiza rechizitoriului nu există nicio dovadă de instigare la fals intelectual, decât afirmațiile mincinoase ale denunțatorilor. Consideră că, datorită relației conflictuale pe care o are cu fostul inginer șef, este cel mai probabil ca acesta să fi determinat formularea denunțurilor din prezentul dosar.

Curtea de Apel nu a considerat pertinentă apărarea inculpatei potrivit căreia inculpații ar fi formulat denunțurile împotriva sa, ca urmare a îndemnului fostului inginer șef, cu care inculpata se afla în relații de dușmănie, ceea ce ar genera o îndoială asupra veridicității declarațiilor acestora. În această privință, și după punerea lor sub acuzare pentru comiterea infracțiunii de fals intelectual și apoi trimiterea lor în judecată, cei doi inculpați „denunțatori” și-au menținut declarațiile date în cauză în cursul urmăririi penale. În acest context, este greu de explicat cum ar fi putut cei doi inculpați să formuleze denunțuri incriminatoare la adresa inculpatei, câtă vreme ei înșiși au relevat fapte imputabile acestora care au atras și răspunderea lor penală.

Autodenunțarea falsă nu este incriminată în Codul penal.

În cazul în care denunțul este făcut de o persoană care nu își indică identitatea sau indică o identitate falsă ori este făcut de un așa-zis grup anonim (denunțul anonim sau pseudodenunțul), sesizarea nu poate fi considerată un denunț și nu produce efectele prevăzute de lege¹⁰.

Denunțul anonim sau pseudo-denunțul pot constitui temei pentru ca organul se urmărire penală să se sesizeze din oficiu.

⁹ Dec. nr. RJ 8626ed7e3/2022 din 23.03.2022, C. Ap. Bacău, sursa www.sintact.ro, preluată de pe www.rolii.ro.

¹⁰ N. Volonciu, A.S. Uzlău (coord.), V. Văduva, *op. cit.*, p. 726.

II.5. Este necesară îndeplinirea unui formalism excesiv pentru ca o sesizare să fie considerată denunț?

Legea procesual penală nu cere ca o condiție a validității denunțului existența unui înscris distinct intitulat denunț, voința denunțătorului putând să se manifeste și în cuprinsul unui înscris intitulat sesizare, memoriu, declarație, reclamație sau plângere înregistrat la organul de urmărire penală.

Este necesar ca înscrisul respectiv să îndeplinească condițiile care vizează: conținutul său, să fie înregistrat în termenul prevăzut de lege, respectiv înainte de a interveni prescripția răspunderii penale a făptuitorului și ca denunțătorul să fi declarat că dorește ca făptuitorul să fie tras la răspundere penală.

În prezent, la sediul organelor de urmărire penală, având în vedere lipsa de relevanță a denumirii acestei sesizări, sunt folosite formulare intitulate sesizare care pot fi completate de persoana care dorește să denunțe comiterea unei infracțiuni.

II.6. Examinarea denunțului

Din momentul luării la cunoștință despre săvârșirea unei infracțiuni, organul de urmărire penală procedează la verificarea: competenței sale, dacă sesizarea îndeplinește condițiile de admisibilitate și nu sunt incidente impedimentele care împiedică punerea în mișcare sau exercitarea acțiunii penale prevăzute de art. 16 alin. (1) C. proc. pen. În cazul în care toate aceste trei condiții sunt îndeplinite, organul de urmărire penală este obligat să înceapă urmărirea penală cu privire la faptă sau a urmăririi penale *in rem*.

În cazul în care organul de cercetare penală constată că nu este competent să efectueze urmărirea penală înaintează procurorului cauza, împreună cu propunerea de trimitere a denunțului organului competent.

Denunțul greșit îndreptat la organul de urmărire penală sau la instanța de judecată se trimite, pe cale administrativă, organului judiciar competent.

În situația în care denunțul nu îndeplinește condițiile de formă prevăzute de lege ori descrierea faptei este incompletă ori neclară, se restituie pe cale administrativă petiționarului, cu indicarea elementelor care lipsesc.

Atunci când sesizarea îndeplinește condițiile legale de admisibilitate, dar din cuprinsul acesteia rezultă vreunul dintre cazurile de împiedicare a exercitării acțiunii penale prevăzute de art. 16 alin. (1) C. proc. pen., organul de cercetare penală înaintează procurorului actele, împreună cu propunerea de clasare.

Dacă procurorul apreciază propunerea întemeiată, dispune, prin ordonanță, clasarea.

Potrivit reglementării anterioare, organele de urmărire penală, aveau facultatea de a efectua acte premergătoare în vederea verificării sau completării informațiilor din actul de sesizare pentru începerea urmăririi, actualul Cod de

procedură penală nu mai prevede această posibilitate, astfel că orice act întocmit în afara cadrului procesual stabilit prin începerea urmăririi penale va fi considerat a fi efectuat cu încălcarea dispozițiilor legale care reglementează desfășurarea procesului penal, atrăgând nulitatea acestuia, potrivit art. 280 alin. (1) C. proc. pen., iar probele obținute, indiferent de mijlocul de probă utilizat în acest sens, vor fi excluse, ca fiind obținute în mod nelegal, potrivit art. 102 alin. (2) C. proc. pen.¹¹.

De la regula enunțată anterior, există o excepție prevăzută de art. 111 alin. (9) și (10) C. proc. pen. potrivit căreia persoana vătămată care a înregistrat o plângere cu privire la săvârșirea unei infracțiuni, va fi audiată de îndată, iar, dacă acest lucru nu este posibil, se va realiza ulterior depunerii plângerii, fără întârzieri nejustificate. Declarația dată de persoana vătămată în condițiile anterior menționate constituie mijloc de probă chiar dacă a fost administrată înainte de începerea urmăririi penale.

Denunțurile vor fi înregistrate în registrele privind sesizările cu caracter penal, urmând ca unitatea de parchet care supraveghează sau efectuează urmărirea penală să îi acorde număr unic de dosar¹².

După ce s-a dispus începerea urmăririi penale *in rem*, organul de urmărire penală va efectua acte de cercetare atât pentru verificarea sau completarea informațiilor din denunț, cât și cu privire la strângerea probelor necesare referitoare la existența infracțiunilor, la identificarea persoanelor care au săvârșit o infracțiune și la stabilirea răspunderii penale a acestora, pentru a se constata dacă este cazul sau nu să se dispună trimiterea în judecată¹³.

III. Considerații finale

Denunțul nu constituie un mijloc de probă, ci este unul dintre modurile de sesizare principale ale organului de urmărire penală.

În schimb, înscrisurile atașate denunțului constituie mijloace de probă, chiar și dacă denunțul este anonim.

Legea procesuală prevede care sunt condițiile pe care trebuie să le îndeplinească denunțul în raport de modalitățile de comunicare, pentru a putea fi identificată persoana care formulează denunțul; această din urmă împrejurare reprezintă relevanță atât pentru a asigura verosimilitatea datelor oferite, cât și pentru a putea fi solicitate lămuriri de la persoana care pretinde că are cunoștință despre săvârșirea unei infracțiuni.

¹¹ *Ibidem*, p. 734.

¹² A. Zarafiu, *Procedură penală. Partea generală. Partea specială*, Ediția 2, Ed. C.H. Beck, București, 2015, p. 345.

¹³ N. Volonciu, A.S. Uzlău (coord.), V. Văduva, *op. cit.*, p. 734.

Chiar dacă denunțul nu îndeplinește toate condițiile de formă prev. de art. 289 și 290 din C. proc. pen., este suficient dacă acesta conține suficiente date pentru completarea sa prin minime investigații efectuate de către organul de urmărire penală, consemnate în procese verbale.

Denunțul este valabil atât timp cât nu are caracter anonim și nu se referă la împrejurări de fapt care să nu poată fi înțelese sau verificate imediat.

Încadrarea juridică greșită dată faptei nu are nicio influență asupra valabilității denunțului.

Cu toate că formularea denunțului este civică și facultativă, în sensul că îl poate formula orice persoană în mod voluntar, denunțarea fiind un drept, nu o obligație juridică, există unele cazuri expres prevăzute de Codul penal în care persoana care a luat cunoștință despre comiterea unei infracțiuni, este obligată să o denunțe, cum ar fi, de exemplu, infracțiunile de: nedenunțare, omisiune a sesizării, precum și nedenunțarea prevăzută de art. 410 C. pen.

Denunțul se poate face numai personal, fiind exclusă formularea sa prin mandatar.

Orice persoană poate să formuleze un denunț, însă în unele situații denunțul poate să fie formulat chiar de către făptuitor, ipoteza autodenunțului, acesta urmând a beneficia de o cauză de nepedepsire sau de reducere a pedepsei.

Dispozițiile art. 15 din Legea nr. 143/2000 reglementează o cauză specială de reducere a pedepsei, însă, astfel cum rezultă din conținutul acestora, pentru ca aceasta să poată fi reținută se impune îndeplinirea cumulativă a următoarelor condiții: este necesar atât ca persoana care a comis una dintre infracțiunile prevăzute la art. 2-9, să formuleze un denunț în timpul urmăririi penale privind persoane care au săvârșit infracțiuni legate de droguri, cât și să faciliteze identificarea și tragerea la răspundere penală a persoanelor indicate în denunț care au săvârșit infracțiuni legate de droguri.

Chiar dacă nu sunt întrunite cumulativ condițiile art. 15 din Legea nr. 143/2000, în momentul în care denunțatorul ajunge în fața instanței de fond, denunțurile pot fi valorificate, în caz de confirmare și ulterior pronunțării sentinței penale, chiar și în apel, dar și după rămânerea definitivă a cauzei penale, pe baza contestației la executare, în faza de executare a hotărârii judecătorești.

Mandatarul sau rudele apropiate nu pot formula un denunț în numele unei alte persoane. Aceste persoane pot formula un denunț în nume propriu în măsura în care intenționează să sesizeze organele de urmărire penală cu privire la săvârșirea unei infracțiuni.

De regulă, orice persoană poate face un denunț. Singura condiție este ca denunțatorul să nu fie persoana vătămată prin infracțiune sau reprezentantul său legal ori un substituit procesual al său, deoarece în această situație, sesizarea va constitui o plângere, și nu un denunț.

Denunțatorul nu este parte sau subiect procesual principal în procesul penal, ci va participa în calitate de martor.

Dacă petiționarul dă dovadă de rea-credință și întocmește un denunț în care reclamă săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală ori în legătură cu săvârșirea unei asemenea fapte de către o anumită persoană cunoscând că aceasta este nereală, pretinsul denunțator va fi tras la răspundere penală pentru comiterea infracțiunii de inducere în eroare a organelor judiciare.

Legea procesual penală nu cere ca o condiție a validității denunțului existența unui înscris distinct intitulat denunț, voința denunțatorului putând să se manifeste și în cuprinsul unui înscris intitulat sesizare, memoriu, declarație, reclamație sau plângere înregistrat la organul de urmărire penală.

Este necesar ca înscrisul respectiv să îndeplinească condițiile care vizează: conținutul său, să fie înregistrat în termenul prevăzut de lege, respectiv înainte de a interveni prescripția răspunderii penale a făptuitorului și ca denunțatorul să fi declarat că dorește ca făptuitorul să fie tras la răspundere penală.